Adviesnotitie twee oude begraafplaatsen gemeente Montfoort

Opgesteld door *Begraafplaats Advies*, Martijn van Randwijk
6 juni 2025

1 Inleiding

1.1 Context

Gemeente Montfoort is eigenaar en beheerder van drie begraafplaatsen. Begraafplaats De Stuivenberg aan de Bovenkerkweg is daarvan de grootste en in juni 2012 in gebruik genomen. Deze nieuwe begraafplaats voorziet – ook voor de lange termijn – in de wettelijke zorgplicht om te voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor de inwoners van de gemeente. Het gebruik van de twee andere, oude en kleine, begraafplaatsen is (daardoor) afgenomen. Dit zijn “de algemene begraafplaats Julianalaan” en de “Rooms-Katholieke begraafplaats Lodewijkstraat”. Deze notitie heeft alleen betrekking op deze twee begraafplaatsen.

De reden om de nieuwe begraafplaats De Stuivenberg te realiseren was dat de twee kleinere begraafplaatsen vol raakten. Er was nagenoeg geen ruimte meer om graven uit te geven en daarmee te voldoen aan de genoemde zorgplicht. Bijkomend aspect was en is dat op de begraafplaats aan de Lodewijkstraat het grondwater te hoog staat om nog twee-diepe graven uit te geven. Er worden op de twee oude begraafplaatsen geen (nieuwe) graven meer uitgegeven. Er vinden nog wel incidentele bijzettingen plaats in bestaande graven met een actueel (en zo mogelijk te verlengen) grafrecht én wanneer daartoe nog ruimte is bovenin het bestaande graf. Daarnaast is er nog wel ruimte voor het plaatsen van urnen. De focus om te begraven ligt daarmee vanaf 2012 op De Stuivenberg.

1.2 De vraag

De gemeente Montfoort heeft behoefte aan een adviesnotitie over deze twee kleine, oude, begraafplaatsen. De gemeenteraad heeft aan de portefeuillehouder gevraagd om een beleidsvoorstel uit te werken, waarmee wordt voorkomen dat de twee kleine begraafplaatsen verwaarlozen of mogelijk op termijn zelfs verdwijnen. De vraag is vooral bedoeld als ‘tegenhanger’ van de toenemende modernisering in de lijkbezorging. Hiermee wordt bedoeld dat er een sterk toegenomen maatschappelijke behoefte is om te worden gecremeerd en dat de meeste aandacht uitgaat naar de moderne begraafplaats De Stuivenberg.

1.3 Bronnen

De volgende schriftelijke en digitale bronnen zijn geraadpleegd bij het opstellen van deze adviesnotitie:

- Beleidsvisie gemeentelijke begraafplaatsen Montfoort, Genius Loci, 4 maart 2004;

- Collegebesluit Beleid uitgifte graven op begraafplaatsen aan de Lodewijkstraat en Julianalaan, 11 september 2012;
- Raadsbesluit Afronding project begraafplaats “De Stuivenberg”, 1 juli 2013;
- Verordening begraafplaatsen Montfoort 2014;
- Regels voor de graven, asbezorging en gedenkplaatsen Montfoort 2014;
- Notitie urnengraven en urnennissen Montfoort, februari 2019;
- Begraafplaatstekening Julianalaan, 9 april 2019;
- Erfgoednota gemeente Montfoort 2021;
- Begraafplaatstekening RK begraafplaats Lodewijkstraat, 21 augustus 2014;
- Concept Visie begraafplaatsen aan de Julianalaan en Lodewijkstraat te Montfoort, 2024;
- Verordening lijkbezorgingsrechten 2025 gemeente Montfoort;
- www.topotijdreis.nl (van het Kadaster);
- De gemeentelijke begraafplaatsadministratie;
- Website gemeente Montfoort.

2 De algemene begraafplaats Julianalaan

Historie

Voor zover bekend is deze begraafplaats in (of kort na) 1829 aangelegd, ter plaatse van een toenmalige particuliere boomgaard. Dit jaartal is goed verklaarbaar en aannemelijk, omdat in de Begrafeniswet van 10 april 1827 is opgenomen dat in beginsel niet meer mocht worden begraven binnen de bebouwde kom. In 1829 is vervolgens het verbod ingevoerd dat er niet meer in kerken mocht worden begraven. Tot 1904 was (een deel van) de begraafplaats ook in gebruik als katholieke begraafplaats. Daarna is het geheel een gemeentelijke begraafplaats geworden.

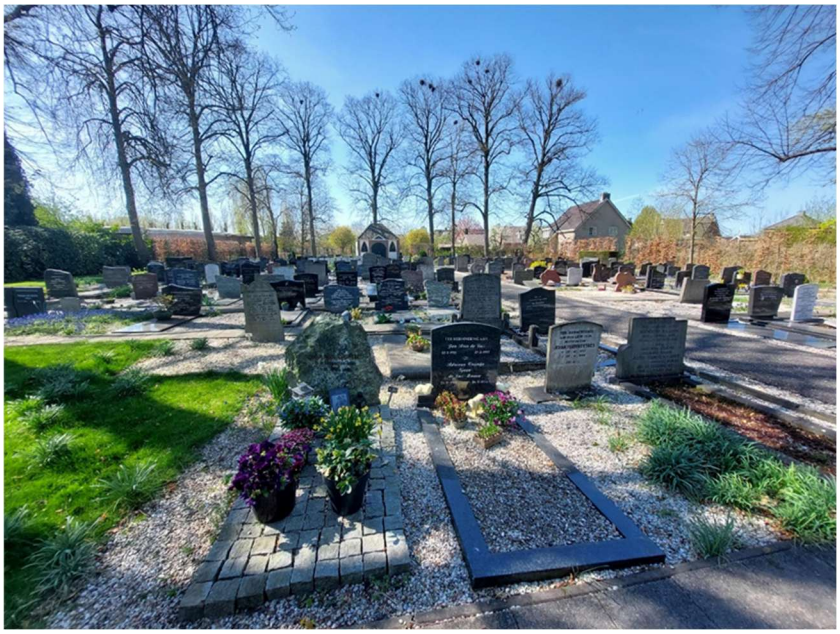
Hieronder is een afdruk opgenomen van de eerste bekende topografische kleurenkaart van Montfoort, uit 1875. De begraafplaats bestond toen uit twee percelen, ten westen van de bebouwde kom. Op oudere kaarten is het terrein niet duidelijk herkenbaar als begraafplaats.

Topografische kaart uit 1850. De begraafplaats is ten westen (links) van de bebouwde kom ingetekend.

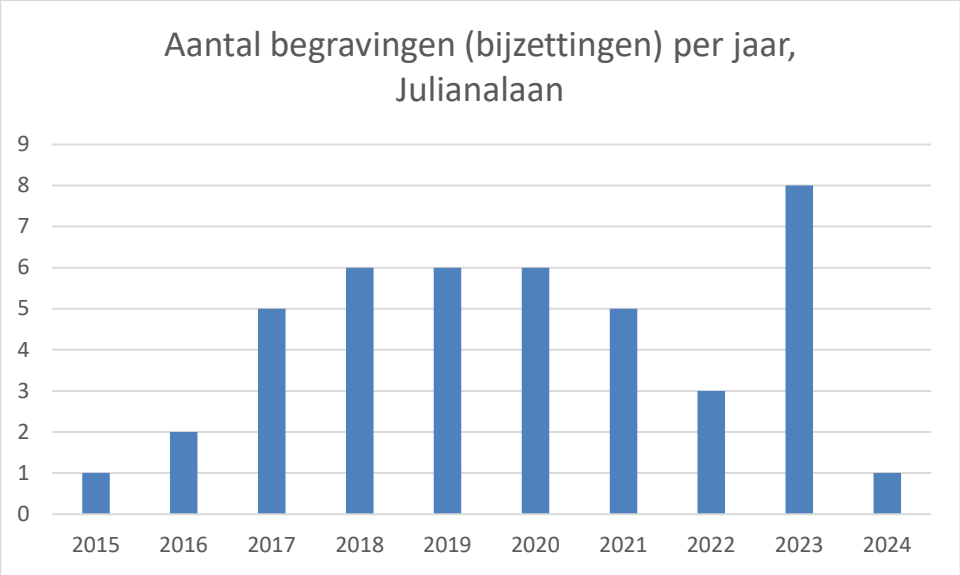
Huidige situatie

De sfeervolle begraafplaats heeft een oppervlakte van 2.350 m^2. Belangrijke kenmerken zijn de acht oorlogsgraven van Britse vliegeniers uit de Tweede Wereldoorlog, de afschermende haag rondom, een aantal oude bomen en een fraai historisch lijkenhuisje. Gelet op deze rijke historie is de begraafplaats van funerair-cultuurhistorisch belang. In de gemeentelijke Erfgoednota is daarover het volgende opgenomen: *De begraafplaats heeft een prachtige toegangspoort, een monumentaal baarhuisje en waardevolle bomen met beplanting die aan de west-,noord en oostzijde is begrensd. De gehele begraafplaats heeft een hoge waarde als cultuurhistorisch erfgoed. Wij hebben het voornemen om de gehele begraafplaats aan te wijzen als gemeentelijk monument.*

De sfeervolle begraafplaats aan de Julianalaan.

Gebruik

Er worden geen (nieuwe) graven meer uitgegeven op deze begraafplaats. Evenmin worden er graven geruimd of wordt er as verstrooid. Er wordt alleen nog bijgezet in bestaande graven waarin nog ruimte is en er sprake is van een actueel grafrecht. Bij benadering zijn er in totaal 352 reguliere (kinder)graven op deze begraafplaats. De totale theoretische nog beschikbare begraafcapaciteit daarin is om en nabij 150 kisten. In de praktijk zijn er in de afgelopen 10 jaar gemiddeld per jaar vier bijzettingen uitgevoerd. Hieronder is het jaarlijks aantal grafisch weergegeven.

3 De Rooms-Katholieke begraafplaats aan de Lodewijkstraat

Historie

Het is in dit onderzoek niet bekend geworden wanneer deze van oorsprong katholieke begraafplaats is aangelegd. Dit is mogelijk in (of voor) 1950 geweest. Evenmin is bekend geworden wanneer de kerkelijke begraafplaats een gemeentelijke begraafplaats is geworden.

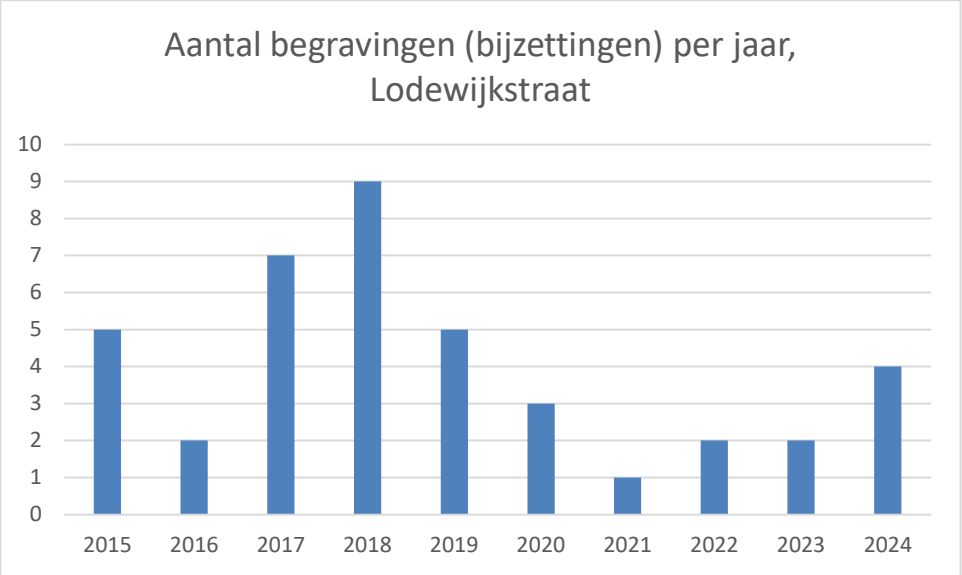
De begraafplaats aan de Lodewijkstraat (midden op deze kaart) is ten oosten van de toenmalige bebouwde kom aangelegd.

Huidige situatie

De begraafplaats van circa 0,2 ha ligt nu aan de rand van een woonwijk en wordt verder begrensd door een doorgaande weg. Het mist daardoor de sfeer zoals op begraafplaats Julianalaan. De inrichting is verder sober en 'doelmatig' (asfalt, grind, weinig tot geen groen). Een aantal graven is verzakt. De twee meest opvallende elementen zijn het oude toegangshek en een oud priestergraf (een keldergraf).

Gebruik

Er worden geen (nieuwe) graven meer uitgegeven op deze begraafplaats en er worden geen graven geruimd en er wordt geen as verstrooid. Er wordt alleen nog begraven in bestaande graven waarin nog ruimte is en er sprake is van een actueel grafrecht. In de praktijk zijn er in de afgelopen 10 jaar gemiddeld per jaar vier bijzettingen uitgevoerd. Hieronder is het jaarlijks aantal grafisch weergegeven.

4 Wet op de lijkbezorging

Het juridisch / wettelijk kader voor begraven en begraafplaatsen is bepaald door de Wet op de lijkbezorging. Een van de pijlers in de wet is het beginsel dat zolang er nog belangstelling is voor de instandhouding van een graf dit niet wordt geruimd. De wet geeft daarbij zowel de houder van de begraafplaats als de rechthebbende op een graf verplichtingen en rechten. Daarom is het van groot belang dat de houder van de begraafplaats beschikt over de accurate en actuele contactgegevens van de rechthebbende. Een van wetsartikelen is gericht op het voorkomen van verwaarlozing van een graf. De wetgever redeneert dat er bij structurele verwaarlozing blijkbaar geen belangstelling meer voor het graf is. Dan kan het dus worden geruimd. Zo wordt voorkomen dat de schaarse grond niet duurzaam wordt gebruikt. Enkele voor deze notitie relevante wetsartikelen zijn[1]:

- De begraafplaatsen worden onderscheiden in gemeentelijke en bijzondere (artikel 24).
- Een bijzondere begraafplaats kan slechts worden aangelegd en in stand gehouden door een kerkgenootschap dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon (artikel 37, lid 1).
- Een uitsluitend recht op een graf kan uitsluitend schriftelijk worden gevestigd. Het recht kan voor onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd van ten minste tien jaar worden verleend. Het voor bepaalde tijd verleende recht wordt op verzoek, mits gedaan binnen twee jaar voor

[1] Enkele (delen van deze) artikelen zijn hier ingekort of samengevat.

het verstrijken van de termijn, telkens verlengd. Het uitsluitend recht op een graf is geen registergoed (artikel 28, lid 1).

- In geval van kennelijke verwaarlozing van het onderhoud van een particulier graf, kan de houder van de begraafplaats, voor zover de plicht tot onderhoud niet bij hem ligt, deze verwaarlozing vastleggen in een schriftelijke verklaring, die hij toezendt aan de rechthebbende, die binnen één jaar na ontvangst in het onderhoud voorziet. Indien de ontvangst van deze verklaring niet bevestigd wordt, dan maakt de houder van de begraafplaats de verklaring bekend bij het graf en bij de ingang van de begraafplaats, gedurende een periode van vijf jaar dan wel totdat in die periode in het onderhoud is voorzien. Indien niet alsnog in het onderhoud van het graf is voorzien, dan vervalt het recht op het graf (artikel 28, lid 4 tot lid 7).
- Het ruimen geschiedt niet dan op last van de houder van de begraafplaats en na verloop van tien jaar nadat in het graf laatstelijk een lijk is geplaatst, en, indien het een particulier graf betreft, met toestemming van de rechthebbende op het graf (artikel 32, lid 2).
- Een begraafplaats kan (door het college) worden gesloten. Op een gesloten begraafplaats worden geen lijken begraven. Een particulier graf, gelegen op een gesloten begraafplaats, wordt, voor zover in het onderhoud behoorlijk wordt voorzien, onaangeroerd gelaten. (artikelen 43 en 46).
- Een begraafplaats houdt op dit te zijn, indien de grond die bestemming heeft verloren en zich daarin geen graf bevindt (artikel 47).

In het bij de wet behorende Besluit op de lijkbezorging is opgenomen dat de (nog nieuw uit te geven) graven zich ten minste dertig centimeter boven het niveau van de gemiddeld hoogste grondwaterstand bevinden (artikel 5, lid 4).

Uit de toelichting op de wet volgt dat het onderscheid tussen een gemeentelijke en een bijzondere begraafplaats is bepaald door degene die de begraafplaats exploiteert. Wanneer de exploitatie van de voorziening ten laste van de gemeentelijke begroting komt, voor rekening en risico van de gemeente, dan is het een gemeentelijke begraafplaats.

Tot slot is het meldenswaardig dat de wet de termen “eeuwigdurend” grafrecht of “eeuwigdurende grafrust” niet kent. Ook kent de wet geen bepalingen omtrent “oorlogsgraven”. Een oorlogsgraf is daarmee een regulier algemeen of een particulier graf. Vanzelfsprekend is er wel een maatschappelijke betekenis of verwachting verbonden aan (de instandhouding van) een oorlogsgraf.

5 Gemeentelijk beleid

In deze paragraaf is chronologisch de voor dit vraagstuk relevante besluitvorming en het gemeentelijk beleid weergegeven en geanalyseerd.

Collegebesluit 2012

In september 2012 heeft het college het besluit genomen om op de twee oude begraafplaatsen geen graven meer te ruimen om zo begraafcapaciteit te realiseren. Daarmee is de koers bepaald dat alleen nog daar waar mogelijk kan worden bijgezet in de bestaande graven, met een actueel (zo nodig te verlengen) grafrecht en met fysieke ruimte daarvoor.

Beheerverordening 2014

Op 16 december 2013 stelt de gemeenteraad de Beheerverordening voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen 2014 vast. Deze is nog steeds actueel. Volgens de verordening kunnen op de drie begraafplaatsen particuliere graven worden uitgegeven (artikel 10), met een eerste grafrecht-termijn van 20 jaar en aansluitend telkens de mogelijkheid deze te verlengen met 10 jaar (artikel 13).

In de Beheerverordening is verder in artikel 24 opgenomen dat het college een lijst bijhoudt van graven van historische betekenis of van opvallende kwaliteit. Voordat tot eventuele ruiming van deze graven wordt overgegaan, neemt het college daartoe een besluit. Alleen een graf met een vervallen (of niet verlengd) grafrecht kan worden geruimd. Dit geldt ook voor oorlogsgraven, waarvan de grafrechten worden beheerd door de Oorlogsgravenstichting.

Nadere Regels 2014

De zogenaamde Nadere Regels 2014 (ook wel Uitvoeringsbesluit genoemd) zijn een meer praktische uitwerking van de beheerverordening. De Nadere Regels zijn op 5 november 2013 door het college vastgesteld. Uit de Nadere Regels volgt onder meer dat er op de drie gemeentelijke begraafplaatsen ook algemene graven kunnen worden uitgeven. De grafrusttermijn hiervoor is 20 jaar. In zowel de particuliere als de algemene graven worden ten hoogste twee lijken begraven.

Notitie urnengraven 2019

Op 19 februari 2019 behandelt de raad de Notitie urnengraven en urnennissen Montfoort. Daarin staat: *Het is ons beleid dat op de 'oude' begraafplaatsen aan de Lodewijkstraat en Julianalaan geen nieuwe graven meer worden uitgegeven. (Bijzettingen zijn mogelijk tot uiterlijk 2035.) Het is nog wel mogelijk om urnennissen uit te geven.* Dit sluit aan op het collegebesluit van 2012. Het is echter niet duidelijk waarom bijzettingen nog maar tot 2035 mogelijk zijn.

Erfgoednota 2021
De twee begraafplaatsen zijn niet aangewezen als gemeentelijk monument[2]. Volgens de gemeentelijke Erfgoednota (uit 2021) vormen begraafplaatsen *een bijzondere element in het cultuurhistorisch landschap. Een plaats van herinnering en bezinning met vaak een bijzonder toegangshek, oude grafstenen en een baarhuisje. Aan de toegangspoort en het baarhuisje is te zien dat men oog had voor stijl tot in het kleinste detail.*

Het college kan een onroerende zaak of terrein, zoals een historische stadstuin of begraafplaats, aanwijzen of voordragen als kandidaat gemeentelijk monument en ook een belanghebbende kan een aanvraag indienen bij het college om een pand of terrein aan te wijzen als gemeentelijk monument. Aan de hand van objectieve selectiecriteria wordt bepaald in hoeverre een pand, een onroerende zaak of terrein monumentale waarde heeft en voor aanwijzing als gemeentelijk monument in aanmerking komt. Een pand, onroerende zaak of terrein hoeft niet per definitie opgenomen te zijn in de CHWkaart om in aanmerking te komen voor de status van gemeentelijk monument.

Verordening lijkbezorgingsrechten
De verordening lijkbezorgingsrechten bevat een inleiding en een tarievenoverzicht. Deze tarieven worden elk jaar door de gemeenteraad vastgesteld. In deze verordening van 2025 staat dat een “eigen graf” (dat is de oude wettelijke term voor een particulier graf) en een algemeen graf worden uitgegeven voor 10 jaar. Dit is dus een andere, kortere, termijn dan in de Beheerverordening en in de Nadere Regels.

Gemeentelijke website
Op de website van de gemeente Montfoort staat onder meer de volgende informatie: *Niet op alle gemeentelijke begraafplaatsen is nog ruimte voor nieuwe graven of het bijzetten van urnen. Per begraafplaats geven we de mogelijkheden aan.*

- *Algemene begraafplaats Julianalaan*
  Bijzetten in een bestaand graf is mogelijk als er nog ruimte is.
- *Rooms-Katholieke begraafplaats Lodewijkstraat*
  Bijzetten in een bestaand graf is mogelijk als er nog ruimte is. Urn bijzetten in urnenmuur is op deze begraafplaats mogelijk.
- *Algemene begraafplaats De Stuivenberg*
  Uitgeven van een nieuw graf is mogelijk. Bijzetten in een bestaand graf is mogelijk. Urn bijzetten in urnenmuur of urnengraven is mogelijk.

[2] De Nederlands Hervormde begraafplaats aan de Nieuwe Zandweg in Linschoten is dat wel (kenmerk 201001).

Ook is er een strooiveld aanwezig. Hier kunt u het as van uw nabestaande uitstrooien.

6 Bevindingen

Op grond van de Wet op de lijkbezorging, de historische en huidige situatie van de twee begraafplaatsen en de gemeentelijke besluiten en regelgeving, is hieronder puntsgewijs een aantal bevindingen opgenomen.

- De twee begraafplaatsen hebben geen beschermde status. In de gemeentelijke Erfgoednota is wel het voornemen opgenomen om de gehele begraafplaats aan de Julianalaan aan te wijzen als gemeentelijk monument. Een status als gemeentelijk monument vrijwaart een begraafplaats of een graf niet van verwaarlozing en garandeert niet de instandhouding.
- Ook een begraafplaats met graven met een beschermde status en/ of oorlogsgraven is daarmee niet 'automatisch' gegarandeerd van behoud. Er kan namelijk een besluit worden genomen om een graf met een beschermde status te ruimen. Ook kan het lichaam in een beschermd graf, met een vergunning van de burgemeester, worden opgegraven en herbegraven. De grafbedekking daarvan kan dan ook worden verplaatst.
- De term "algemene begraafplaats" heeft geen wettelijke betekenis. Er zijn in Nederland ook bijzondere algemene begraafplaatsen. De twee betreffende begraafplaatsen zijn gemeentelijke begraafplaatsen.
- De naam "Rooms-Katholieke begraafplaats aan de Lodewijkstraat" doet suggereren dat het (nog steeds) een bijzondere begraafplaats is, in plaats van een gemeentelijke begraafplaats.
- In de gemeentelijke regelgeving van 2014, vastgelegd in de Beheersverordening en de Nadere regels, is het eerdere besluit van het college van 2012 om geen nieuwe graven uit te geven op de twee oude begraafplaatsen niet verwerkt of overgenomen. Dat betekent dat er formeel nog steeds (twee-diepe) particuliere en algemene graven kunnen worden uitgegeven op de twee oude begraafplaatsen. Het collegebesluit van 2012 is daarmee in 2014 feitelijk juridisch niet meer van kracht.
- De raadsinformatie in de Notitie urnengraven en urnennissen Montfoort van 2019 en de huidige informatie op de gemeentelijke website is weliswaar een weergave van de staande praktijk (zoals bedoeld in 2012), maar niet conform de vigerende regelgeving in de Beheersverordening en in de Nadere Regels.
- De Verordening lijkbezorgingsrechten stemt evenmin overeen met de bepalingen in de Beheersverordening en in de Nadere Regels. Het bevat bovendien verouderde wettelijke terminologie.

7 Mogelijkheden om te voorzien in de behoefte

Om in de behoefte te voorzien dat de twee begraafplaatsen behouden blijven en niet verwaarlozen, is hieronder in een aantal thema's een uitwerking gegeven.

De beste manier om de begraafplaatsen te behouden

De beste manier om een begraafplaats te behouden is om er actief te blijven begraven. Daarmee wordt bedoeld om ook nieuwe graven te blijven uitgeven. Volgens de Wet op de lijkbezorging (Wlb) kan een begraafplaats namelijk alleen worden opgeheven indien de grond die bestemming heeft verloren én wanneer er geen graven meer zijn (Wlb, artikel 47). Tevens is in de wet vastgelegd dat een grafrecht door de rechthebbende telkens mag worden verlengd (Wlb, artikel 28, lid 1). Daartegenover staat dat de rechthebbende een aantal verplichtingen heeft. Zijn of haar contactgegevens moeten bekend zijn bij de gemeente, hij of zij moet het grafrecht tijdig verlengen of overdragen, hij of zij moeten voldoen aan de bijbehorende betalingen en hij of zij moet het graf beheren (het mag niet verwaarlozen). Voldoet hij of zij niet aan deze verplichtingen, dan heeft de gemeente een grondslag om het grafrecht vervallen te verklaren. Deze aspecten moeten dan wel duidelijk zijn in de gemeentelijke regelgeving.

Overigens voorziet de vigerende regelgeving van de gemeente Montfoort al in de mogelijkheid om (nieuwe) graven op de twee oude begraafplaatsen uit te geven. Er is dus geen besluit vereist, maar het is wel raadzaam de eventuele onduidelijkheid hierover weg te nemen.

De belangstelling om te begraven op de twee kleinere begraafplaatsen zou gestimuleerd kunnen worden door specifieke regelgeving voor het gebruik. De twee begraafplaatsen 'concurreren' dan met begraafplaats De Stuivenberg of verbreden juist de maatschappelijke dienstverlening. De rechthebbenden hebben daarmee dan dus meer keuze. De mogelijke stimuleringen kunnen bijvoorbeeld zijn dat de tarieven voor begraven en grafrechten op de twee begraafplaatsen lager zijn dan op De Stuivenberg, dat grafrechten voor een langere periode worden uitgegeven, dat er meer vrijheid wordt gegeven in het type grafbedekking (minder beperkingen voor de afmetingen en het materiaalgebruik) of dat een leeg (gemaakt) grafveld beschikbaar wordt voor de uitgifte van "natuurgraven". Het voordeel van weer graven uitgeven is dat de gemeente weer inkomsten genereert.

Aan de eventuele strategie om de begraafplaatsen weer te 'activeren' zijn de volgende aandachtspunten en risico's verbonden:

1. Het is in beginsel in strijd met de overwegingen van het college in 2012 om de focus te leggen op de toen nieuwe begraafplaats De Stuivenberg.

2. De twee begraafplaatsen zijn (bijna) vol. Er is dus geen of nog maar beperkte ruimte om graven uit te geven. Er is wel begraafcapaciteit te realiseren door graven met vervallen grafrechten te ruimen. Daaraan voorafgaand dient wel eerst een zorgvuldige (vooral administratieve) procedure te worden doorlopen.
3. Er is sprake van een te hoge grondwaterstand om nog twee-diep te kunnen begraven. Dit probleem speelt in ieder geval op de begraafplaats aan de Lodewijkstraat.
4. Een groot deel van de graven is moeilijk machinaal te bereiken. De hedendaagse vereiste werkwijze en arbo-regelgeving past daarmee niet in voldoende mate aan de historische situaties.

Gesloten verklaren heeft maar beperkte invloed
Wanneer een begraafplaats door het college gesloten wordt verklaard, wat betekent dat er niet meer mag worden begraven - ook niet wanneer er nog grafrechten zijn en er nog ruimte in de graven is[3] - , dan blijft de begraafplaats een begraafplaats. Het doel om een begraafplaats te sluiten is doorgaans om deze op termijn op te kunnen heffen of om duidelijkheid te verschaffen en eventuele discussies met rechthebbenden, belangstellenden en uitvaartondernemers te vermijden. Overwegingen om een begraafplaats gesloten te verklaren, zijn veelal een maatschappelijk gebrek aan belangstelling om er nog te worden begraven, als er sprake is van verwaarlozing, als de gemeente wenst dat er elders wordt begraven of wanneer de grond in aanmerking komt voor ruimtelijke ontwikkeling. Het sluiten van een begraafplaats is dan een middel en niet een doel. Een gesloten begraafplaats kan dan bijvoorbeeld (nog tijdelijk) worden gebruikt als funerair gedenkpark.

Voorkomen dat een begraafplaats verwaarloost
Een begraafplaats heeft feitelijk twee type beheerders. Dat zijn de houder van de begraafplaats, ook wel de exploitant, (in dit geval de gemeente) die de algemene delen zoals de omheining, de paden, de bouwwerken en de bomen beheert. Mogelijk moet de houder ook de graven beheren waarvan het onderhoud door de rechthebbende ooit is afgekocht. Verder heeft de gemeente als onderdeel van haar beheertaak de mogelijkheid om (vervallen) graven te ruimen.

Daarnaast zijn dat de gezamenlijke rechthebbenden, die elk de verantwoordelijkheid hebben hun particuliere graf zelf te beheren. Dit heeft dan vooral betrekking op de instandhouding van de grafbedekking. De Wet op de lijkbezorging geeft de houder van de begraafplaats de middelen om in geval van ‘kennelijke verwaarlozing’ de rechthebbende daarop aan te

[3] As plaatsen is dan nog wel toegestaan.

spreken en om eventueel uiteindelijk het grafrecht van een structureel verwaarloosd graf vervallen te verklaren. Vervolgens biedt dat de mogelijkheid voor de gemeente het graf te ruimen (Wlb, artikel 28, lid 4 t/m lid 7).

Om verwaarlozing te voorkomen dient de gemeente twee acties te ondernemen: 1) zelf de algemene delen goed onderhouden en 2) de rechthebbenden wijzen op hun onderhoudsverplichting. Dit laatste vereist een aantal voorwaarden. Zo moet de gemeente bekend maken wat het onder verwaarlozing verstaat (en daarvoor criteria te formuleren, op te nemen in de Nadere Regels), de gemeente moet beschikken over de actuele contactgegevens van de rechthebbenden (vastgelegd in de begraafplaatsadministratie) en de rechthebbenden moeten worden aangeschreven.

Het alternatief of een aanvullende mogelijkheid is dat de gemeente bijvoorbeeld een stichting of werkgroep aanwijst die het dagelijks onderhoud uitvoert. Dit versterkt bovendien de maatschappelijke betrokkenheid bij de begraafplaats(en). Aandachtspunt hierbij is dat de rechthebbende eigenaar is van zijn of haar graf en de grafbedekking. Zonder zijn of haar toestemming mogen daaraan geen onderhouds- of herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd. Voor hele bijzondere graven zijn er eventueel ook projectmatige subsidiemogelijkheden.

Het effect van aanwijzen als te beschermen funerair erfgoed
De begraafplaatsen aanwijzen als gemeentelijk (funerair) monument is geen direct waarborg voor behoud in de toekomst. In de Wet op de lijkbezorging zijn geen beperkingen opgenomen voor het gebruik van een begraafplaats wanneer deze een beschermde status heeft.

Een individueel aangewezen (oorlogs)graf als gemeentelijk monument zal in beginsel niet worden geruimd. In de Beheerverordening is opgenomen dat het college een lijst bijhoudt van te beschermen graven. Deze worden dan alleen geruimd wanneer het college daartoe expliciet een besluit neemt. De keerzijde van deze te beschermen graven is dat dat meestal inhoudt dat de beheerder van de begraafplaats dan ook de zorg en de kosten op zich neemt om het graf en de grafbedekking te beheren.

Verdere besluitvorming
Volgens de huidige gemeentelijke regelgeving van Montfoort, vastgelegd in de Beheerverordening en Nadere Regels van 2014, is het – in theorie – nog steeds mogelijk dat er graven op de twee begraafplaatsen worden uitgegeven. Maar er is hierover onduidelijkheid ontstaan en in de praktijk worden er geen graven uitgegeven, in lijn met de technische tekortkomingen

en een eerder collegebesluit van 2012. Het is dus raadzaam om deze onduidelijkheid weg te nemen.

8 Conclusies

Geconcludeerd wordt dat:

1. Er geen bestuurlijk besluit hoeft te worden genomen om te voorkomen dat de twee kleine begraafplaatsen zullen verwaarlozen of verdwijnen. De huidige gemeentelijke regelgeving en enkele wettelijke bepalingen voorzien namelijk al in de basis om te handelen naar deze behoefte.
2. Het echter wel van belang is dat de gemeentelijke regelgeving en de daarin gebruikte terminologie wordt geactualiseerd, zodat deze integraal eenduidig is en het daarmee maatschappelijk duidelijk wordt wat het gewenste en mogelijke gebruik van de twee kleine begraafplaatsen is.

9 Adviezen

Op grond van de bevindingen in deze notitie wordt daarom aanbevolen om:

1. Op bestuurlijk niveau de visie vast te stellen de twee kleine, oude, begraafplaatsen te blijven gebruiken voor begravingen. Dit is de eerste (richtinggevende) stap om verwaarlozing en opheffing te voorkomen. Bovendien wordt daarmee invulling gegeven aan de beginselen van duurzaam grondgebruik. Deze visie is voor de lange(re) termijn en kan over om en nabij 10 of 15 jaar worden geactualiseerd. Er kan dan zo mogelijk, op grond van de ervaringen de komende jaren, een afwijkende visie worden vastgesteld.
2. In navolging op deze visie wordt aanbevolen om voor beide begraafplaatsen een plan op te stellen hoe onder meer het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd, hoe desgewenst de inrichting kan worden geoptimaliseerd, hoe eventueel nieuwe graven kunnen worden uitgegeven, welke graven in aanmerking komen voor een funerair beschermde status en wanneer wordt overgegaan op het (bovengronds) ruimen van graven. Dit is de tweede (uitvoeringsgerichte) stap om verwaarlozing te voorkomen. In dit plan kan de samenhang met begraafplaats De Stuivenberg in beeld worden gebracht, zodat elk van de drie begraafplaatsen zijn eigen onderscheidende karakter, gebruik en uitstraling krijgt.
3. Daarop de gemeentelijke regelgeving, vastgelegd in de Beheerverordening, de Legesverordening lijkbezorgingsrechten en de Nadere Regels, te actualiseren. Daarnaast dient zo mogelijk de Erfgoednota op het punt van in ieder geval de begraafplaats

Julianalaan te worden geactualiseerd. Dit is de derde (beleidsmatige) stap.

4. Tot slot dienen de besluiten en de plannen te worden gecommuniceerd op de gemeentelijke website en dienen de (lokale) uitvaartondernemers zo mogelijk te worden betrokken.